

VII.

Tore Hund.

Da Olav den hellige var konge i Norge, levede den navngjetne Tore Hund, som enhver kjender fra sin Norgeshistorie. Han var kongens største uven, og i slaget paa Stiklestad var han en af dem, som gav Olav banesaar. Intet staal bed paa hans rensskindskofte, som han havde faaet af finnerne, med hvem han drev stor handel, og af hvem han ogsaa opkrævede finneskatten, medens Knut den mægtige herskede i Norge. Han eiede hele Bjarkø og skal ifølge sagnet have boet paa den gaard, som nutildags under navn af Øvregaarden og Nedregaarden er delt mellem mange opsiddere. Foruden denne ø skal han ogsaa, siger sagnet, have eiet den store Kvedø eller Debbestads i Kvedsfjord. Denne skal han have brugt til sæter, og en af søns gaarde, Hundstad, skal have faaet navn efter ham. Da han om vaaren 1030 drog sydover for at møde kong Olav, som da var ventendes til Norge, tog han med sig en stor mængde guld og sølv og andre kostbarheder. Da

han kom syd igjennem Tjeldsundet og ud i det nordlige af Vestfjorden, styrede han henimod Skjervøen, som ligger nogle mil syd for Lødingen. Øen har lave, taffede bergknauser og steile kyster og har altid været ubeboet. Her lagde han tillands, og oppe mellem øens berghamre grov han ned alt det gods og guld, som han havde taget med sig fra Bjarkø. Thi hvis han ikke fik seier i kampen mod kongen, vilde hans uvenner faa tag i hans rigdomme; og da vilde han heller, at jorden skulde gjemme dem. Da han senere forlod landet og drog paa valfart til Jerusalem, blev skatten glemt, og der siges, at trolde og uvætter endnu vogter Tore Hunds skat paa den lille klippeø, og at der viser sig foglende syner for enhver, som forsøger paa at finde dens gjemmested.

Paa Danø i det nuværende Karlsø samt paa den nærliggende Grimsholm boede paa Tores tid brødrene Grim, Jetmund, Torer og Bure. Efter dem har Torsvaag, Jetnes, Burø og Grimsholmen faaet navn. Tore Hund hadede brødrene af fuldt hjerte, fordi de indskrænkede hans magt der nord. De fik nys om, at han agtede sig nord til Danø for at tage dem af dage, og flygtede ud til Grimsholmen, hvor de byggede sig et sterkt hus med fire døre; hver broder fik sin dør at vogte. Tore Hund kom ogsaa til Danø og fik der høre, hvor brødrene holdt til. Han lod da ved trolde det aabne hav mellem Grimsholmen og Danø fryse til, saa at hans mænd kunde gaa ud til holmen paa sterkt is, uagtet det var midtsommers. Brødrene

fjæmpede tappert, men blev tilsidst overvundne og hauglagte paa sine gaarde, hvor man endnu viser deres grave.¹

Tore havde ifølge sagaerne en søn, som hed Sigurd, og som boede i Bjarkø; Sigurds datter Ranveig blev gift med Jon Arnesøn paa Giske af Arnmodlingernes mægtige æt. Blandt deres børn er især Vidkunn Jonsøn i Bjarkø kjendt som en af de mægtigste høvdinger under kongerne Magnus barfot og Sigurd jorsalefarer, hvis søn Magnus blev opfostret hos ham. Om en datter af Tore Hund ved sagnet at fortælle, at hun skal have boet i Nedregaardshavn, der nutildags er et af Nordlands større handelssteder og ligger paa Bjarkø nedenfor de gaarde, som i oldtiden udgjorde Tore Hunds høvdingsæde.

¹ Ifølge en variant af sagnet var de alle fire brødre af Tore Hund, for hvem de havde flygtet til Vanøen. Samme variant lader kun Grim blive dræbt.

VIII.

Nordlands sidste lensherre.

igesom de øvrige landsdele blev ogsaa Nordland de første aarhundreder efter foreningen med Danmark bortgivet til danske adelsmænd, som mod en aarlig afgift til kongen oppebar alle skatter og afgifter af kongodsset eller, som vi nu kalder det, statens jordegods. Desuden fik de ofte tilige indtægterne af de store kirkegods, som ved reformationen fratoges kirke og geistlighed, og oveni købet mange andre friheder og rettigheder. Ikke faa af disse adelsmænd, der saaledes fik forleneringer i Norge, har faaet et lidet berømmeligt eftermæle formedelst den haardhed, hvormed de indkrævede skatterne, og den vidtdrevne havesyge, hvormed de skrabede til sig baade paa lovlig og ulovlig maade. Værst af alle var bondeslaaeren Erik Munk i Nedenes, som først blev fjernet efter de heftigste klager. Flere af de adelsmænd, som modtog mindre dele af Nordland i forlening, saa aldrig de landsdele, som de skulde styre; de lod

fogderne varetage sine interesser, og disse kappedes ofte med sine herrer om at berige sig i den kortest mulige tid, især ved at skraabe til sig jordegods, til lidet gavn for selveierbønderne, hvis gaarde fogden lod sig tilslaa, saasnart skatter og afgifter ikke indbetaltes i rette tid. Mod dette uvæsen blev der for fogdernes vedkommende sat en stopper ved Kristian den fjerdes forordninger, som forbød fogderne at kjøbe odelsgods i deres embedsdistrikter. Lensherrerne beholdt derimod sin ret ubeskaaren og kunde fremdeles vedblive med sin jagt efter jordegods. Som oftest blev der først indkjøbt en større gaard, som fik frihed for skat, tiende og andre udredelser, fordi dens eier var adelsmand. Under hovedgaarden eller, som den kaldtes, den „adelige sædegaard“ inddroges saa flere bondegaarde i herredet eller i nabobygderne. Et eksempel paa, hvad en saadan lensherre kunde samle sammen af jordegods, har vi i den nordlandske befalingsmand Frans Kaas til Indyr i Gildeskaal, som i de 20 aar, han indehavde Nordland i forlening, fra 1618 til 1638, samlede gaarde rundt om i bygderne til en skyld af over 122 voger; mangt et bygdelag havde dengang mindre matrikelskyld. Den afgift, som lensherrerne betalte til kongen, var ofte kun den halve del af lenets virkelige indtægter, resten forsvandt i deres egen lomme; og naar de paa en eller anden maade havde vundet landsfaderens gunst, undertiden ogsaa for virkelige fortjenester, fik de ofte lenet „kvit og frit“ uden at erlægge nogen afgift til „kronen“.

De nuværende Nordlands og Tromsø amter ud-

gjorde i hint tidsrum flere mindre len, som undertiden samlet overdroges til enkeltmand, undertiden til flere. Den sidste, som indehavde disse len, var den bekjendte Preben von Ahnen fra Niederhoff i Pommern. Navnet Ahnen udledes af hans skjoldmerke, som var et graat asenhoved i rødt felt. Han var sammen med andre af denne tyske adelsflegt kommen til Norge i Kristian den fjerdes tid og indehavde først en officerspost i armeen. Han deltog i krigen mod Sverige i 1643—1645; ligeledes var han med i de heldige indfald, som gjordes i Jæmtland i 1658. Hvorvidt han paa dette tog har havt nordlændinger under sin kommando, kan ikke med sikkerhed afgjøres. Men i ethvert fald havde han nordlandsglunter med sig, da han engang i frigsaarene 1657—60 drog op igjennem Saltdalen og over rigsgænsen ind i Piteå lappemark, hvor han paa Nasa-fjeldet ødelagde det der værende blyværk. Tre aar tidligere, i 1655, var det blevet ham meddelt, at nordlændingerne skulde være fri for „kompagniers oprettelse“; dog skulde de lære at bruge gevær og exercere, men ikke have nogen udgift til officerer. Nordland havde han i len i det lange tidsrum fra 1646 til 1669; i afgift skulde han betale 3050 rigsdaler, der senere forhøiedes til 3600. Men i 1653 tilbød han sig at betale 3000 rigsdaler mod at slippe for alt regnskab, et tilbud, der, saavidt vides, blev modtaget. Endel af den i samme aar indkomne sum blev ifølge kongens befaling anvendt til det „østerdalske bergværk“, kobberværket paa Røros.

Allerede før han kom hidop, eiede han i landets

sydligere egne adskilligt jordegods, som han senere øgede. Blandt hans jordeiendomme kan nævnes: Dønnes paa Helgeland, Koppang og Stedje i Sogn, Ulefos ved Skien, Eid i Sandsvær, Skilbred og Fosnes i Stoffe. Fosnes ansaaes som hovedgaarden, og han skrev sig, i alle fald i den senere tid, til denne gaard. Samtlige ovenfor nævnte eiendomme var adelige sædegaarde med skattefrihed og andre særrettigheder, og til de fleste hørte flere eller færre bondegaarde. Desuden eiede han hele Fossums og halvdelen af Høldens jernværk. Ligesom andre af sin stand har han her i landet havt lykken med sig og samlet en for hin tid stor formue. Alt der blandt almuen i det hele taget har været nogen misnøie med hans styrelse af det ham betroede distrikt, mærkes ikke. Han lod ogsaa iverksætte adskillige nyttige planer, som sigtede til distriktets ophjælp. Saaledes blev, sandsynligvis efter hans forslag, ialfald i hans embedstid, den første ordentlige postgang oprettet i Nordland; tidligere var der faste postforbindelser kun mellem de sydligere byer og amter med Trondhjem som nordligste endepunkt. Ifølge forordning af 20de mars 1663 blev postgangen ogsaa udvidet til Nordland og Finmarken med „kongens residens Bodø gaard“ som udgangspunkt. Paa gaarden skulde der ifølge bestemmelsen være „6 eller 9 karle, hvoraf halvdelen skulde føre posten nord til fogedgaarden Ervik i Trondenes, og 3 mand derfra til Finmarken. Det halve mandskab skulde føre den sydover fra Bodø til Dønnes eller Næsne og 3 mand derfra til Namdalen og Trondhjem, alt uden tyngde for

almuen; dog skulde de formuende give fra 8 mark til et pund fiske.

Von Ahnen var en foretagsom mand, der vistnok, paa samme tid som han sørgede for sin egen interesse, ogsaa har virket for den økonomiske fremgang i det distrikt, han var sat til at styre. Et vidnesbyrd herom er hans virksomhed for at faa dannet samlag, som skulde arbejde for at skaffe afsætning for den nordlandske torfferogn, som indtil da ikke synes at have udgjort nogen egentlig handelsvare, men sandsynligvis er bleven forbrugt i de nordlandske bygder som meldrygsel. Ligeledes fik han oprettet samlag, som skulde drive hvalfangst. Hans bevilgning fra kongen angaaende rognhandelen er udstedt i 1658 og indtages her:

„Di fredrif den tredje gjøre alle bitterligt, at efter som os elskelig Preben von Ahnen for os underdanigst haver ladet andrage, at han tilfunds er med andre participanter et kompagnie i Nordlandene at oprette, hvorved varer kunde forhandles og i penge gjøres, som hidtil er bortkast, og næring derved i landet skaffes, underdanigst derfor begjærendes, at hannem derpaa nogen privilegier maatte forundes, da have vi naadigst bevilget, ligesom vi hermed bevilge og tillade, at han til den brug maa kjøbe og afhandle kronens undersaattere, hvem ham lyst, den ravn (sic), som i torffen findes, saa og med fremmede skibe den uden riget at udføre, hvor profit derpaa er at hente, dog at hver tønde ravn, som udføres, skal gives til told lige med saltet fiske.“

I 1663 fik han ifølge ansøgning lov til at oprette et hvalfangerselskab; deltagere heri skulde fortrinsvis folk fra Bergen og Trondhjem være; men hvis der i disse byer var for faa til at faa driften igang, maatte han tage deltagere fra andre steder. Selskabet skulde have toldfrihed i 3 aar, og fremmede arbejdere i selskabets tjeneste skulde have skattefrihed; men ingen udlænding skulde uden kongens specielle tilladelse drive hvalfangst. Selskabet fik ogsaa eneret til at kjøbe spermacet eller hvalrav. Det følgende aar melder han, at der ikke kan opdrives et tilstrækkeligt antal deltagere, og han faar da tilladelse til at tage baade uden- og indenlandske mænd med som participanter, og tilmed toldfrihed i ti aar. Hvis nogen, som ikke hørte kompagniet til, drev hvalfangst paa Nordland og Finmarken, skulde halvdelen af fangsten være forbrudt til kongen og halvdelen til det oprettede hvalfangerselskab.

Med den nordlandske geistlighed har han neppe staaet paa nogen god fod; flere gange faar han ordre til at skride ind mod geistlige, som søger at faa sine iudtægter forbedrede paa en maade, som ikke syntes at have lovens medhold, og det er formentlig ifølge hans egne meddelelser til kongen, at saadanne paabud udgaar. Især maa der have været et fjøligt forhold mellem ham og hans nabo, den vellærde magister Hans Bliq, prest til Bodø og provst i Salten. Denne, der i det lange tidsrum fra 1618 til 1666 var „sogneherre til Baade menigheder“,¹ hvortil dengang hørte

¹ Kaldes saaledes i indskriften paa hans ligsten, som er indmuret i Bodø kirkes østre væg, og hvorpaa hans billede er

baade Skjerstad, Folden og Saltdalen som residerende kapellanier, skal ifølge sagnet have været en overmaade rig mand og en myndig herre, der regnede sin slegt til gammel, norsk adel. Prestegaardens indmark støder tæt til Bodø gaard, som i den tid var bopæl for de nordlandske lensherrer og senere for amtmændene, og grænseskjeldet mellem begge gaarde gav anledning til saa heftige og højrøstede fjæremaal, at landsfaderen i 1653 maatte kommandere de to adelsmænd, lagmanden for Stegens lagstol i Nordland, Manderup Pedersen Schønnebøll paa Bertnes i Bodø landsogn, samt befalingsmanden paa Vardøhus, Jørgen Friis, til at „gaa markeskjel“ mellem „den velbyrdige og den vellærde“. At tvistemaalet ophørte dermed, kan ikke fuldt bevises. Den nordlandske digter Petter Dass, der nogle aartier senere skrev sin „Nordlands Trompet“, omtaler deri dette naboskab med smukke og klingende ordelag. Men sagnet vil vide, at „hr. Petter“ i dette tilfælde har skrevet med en skjelm bag øret og satirisk gjort sig lystig over de to naboers fjæremaal, naar han udbryder :

„Du vil jeg mig vende til Bodøens strand,
der ser jeg en prest og en adelig mand
at være to nærmeste grander.

Den ene velbyrdig, den anden vellærd,
saa ser man, at Herrens og Gideons sverd
sig tidt med hinanden beblander :

fremstillet i basrelief. Ligesom han i levende live ikke har taalt for stor nærgaaenhed, saaledes skal han heller ikke ifølge et sagn taale, at der i kaadhed drives løier med hans mindesten, men lader den, som forsynder sig paa den maade, blive udsat for ulemper af forskjelligt slags.

Dor amtmænd, som byder i Konningens navn,
 og presten, som byder Jerusalems navn,
 de begge det Gilgal bebygge.

Imellem dem fylder en eneste bæf,
 Gud fylder dog ei deres Fjærlighed væf,
 gjør dem i samdrægtighed trygge!

Naar Moses og Aron staar sammen hos Gud,
 da gives der deilig befalinger ud,
 Vorherre velsigne dem begge!

Den ene med haanden, den anden med mund,
 til menige bedste sit anbetrod' pund
 med trofskab og flid at anlegge."

Ligeledes kan det vel neppe have vaft provstens udelste bifald, at hans adelige nabo faar leilighed til at indsætte prester i de provstiet tilhørende sogne. Dette tilfælde indtraadte, da en hr. Morten af Preben von Ahnen i 1651 blev kaldet til prest i Saltdalen, og det paa en tid og i et kald, hvor menigheden havde kaldsret, og provsten skulde sørge for et rigtigt valg. Og da der i 1653 atter skulde udnævnes prest til Saltdalen, og menigheden kom i trætte med provsten om valget, faar lensherren et kongeligt paalæg om at udnævne prest og udstede kaldsbrev for denne. Og tilslut faar han endog i 1666 for sig og de amtmænd, som efter ham boede paa Bodø gaard, myndighed til at kalde prester til Bodø. Dette er det eneste eksempel paa, at kaldsretten i Nordland har været overdraget til nogen adelsmand. Denne ret har dog vel ophørt meget snart; i det følgende aarhundrede blev gaarden solgt fra kronen, og de fleste af de følgende amtmænd,

der afløste de tidligere lensherrer, maatte vistnok inden fort give slip paa denne ret, da de ei tilhørte adelsstanden. Sandsynligvis er det ifølge von Ahnens indberetninger til kongen, at der i 1653 gives ham ordre til at lade tiltale nogle geistlige i Nordland, der ikke vilde betale afgift af de jorder, som laa til prestegaardene. Andre geistlige havde tiltaget sig retten at bortbygsle jord, som kongen og kirkerne eiede i forening; disse forhold skulde der ogsaa rettes paa. Paa et prestemøde i Trondhjem havde de tilstedeværende prester vedtaget, at de jorder, som kirkerne eiede, skulde presterne bortbygsle og selv oppebære bygselsummen. Ogsaa denne sag skulde lensherren lade indstevne, da kongen mente baade sig og kirkerne brøstholdne ved den fattede beslutning. Ligeledes falder det i denne nordlandske lensherres lod at undersøge et flagemaal fra geistlige i Trondhjems stift, hvortil Nordland dengang hørte, over stiftets biskop, den „hæderlige og vellærde mand, magister Erich Bredal.“ Sammen med den trondhjemske befalingsmand Fredrik Urne skulde han gennemgaa de punkter, som lagdes bispen tillast, og som især gif ud paa, at ikke „stiftets børn“, men fremmede blev ansatte som prester i stiftet samt en del andet af samme slags. Dommen har, saavidt vides, ikke gaaet bispen imod.

I 1669 blev Preben van Ahnen¹ udnævnt til amtmand i Bratsberg amt, hvilket embede han inde-

¹ Om hans slegt se „Saml. til det norske folks Sprog og Hist.“ II, s. 512 samt Kraft II s. 748.

havde til sin død i 1675. De nordlandske saavel som landets øvrige len gif over til amtmænds embeder, hvis indehavere kom paa fast løn. Af hans børn kan mærkes sønnen Ivar, der døde som stiftamtmand i Trondhjem 1722. Fra en af hans døtre nedstammede en talrig slekt, som endnu i den første halvdel af vort aarhundrede (muligens endnu) boede paa slegtens ættegaard her i landet, Fosnes ved Tønsberg.

Nordland og Finmarken som forvisningssted.

Nordlands og Finmarkens historie har der været et tidsrum, som nordlæendingen mindes med bitterhed, et tidsrum, da man gjorde disse landsdele til forvisningssted for mennesker, der ifølge lov og almindelig retsopfatning enten skulde have sit liv forbrudt eller sættes til livsvarigt strafsarbejde, men som „af høiføngelig naade allernaadigst blev skjænk^{et}et livet og hændømte til de nordlandske fiskeleier,“ som det heder i datidens sprog. Hverken i Norges selvstændighedsperiode eller i de første aarhundreder efter foreningen med Danmark havde man et slikt syn paa disse nordlige landsdele som det, der viser sig i Kristian V's lov, 6te bogs 13de kapitel. Ifølge dette lovbud blev Nordland og Finmarken med et pennestrog gjort til et slags dansk-norsk Sibirien. Det var enevældens tidsrum forbeholdt at omskabe Nordlands og Finmarkens fiskevær, hvor bygdealmuerne med flid og udholdenhed sled for sit ærlige udkomme, til fri-

steder for tyve og skjørlevnere. En af landets vigtigste og for disse nordlige landsdele uundværlig næringsvei, fiskeriet, blev ved dette lovbud og de deraf følgende senere bestemmelser, man kan trygt sige nedværdiget og vanæret. Snart dømmes en „til at arbejde i jern paa et af fiskeleierne i Finmarken,“ snart finder man det overmaade tjenligt for „Omgangs“ fiskevær, at folk, som for leiermaal og tyveri var dømte til Trondhjems fæstning og tugthus, blev sendte til nævnte fiskevær for at „peuplere“ (∴: befolke) stedet, der ligesom de omliggende fiskevær laa helt eller delvis øde, og blive til dygtige sjøfolk eller skydskarle mellem Øst- og Vestfinmarken. Dog skulde ikke de grove tyve, som var dømte til livstid, sendes did; man frygtede viselig for, at de „der vel ei forbleve, men vilde muligen forføie sig hen til de steder, hvor de kunne øve deres forrige haandverk“. Paa flere steder i Finmarken var folkemængden aftaget i en foruroligende grad, en uundgaaelig følge af det ødelæggende handelsmonopol, som i det tidsrum tyngede saa haardt paa denne landsdel, og skaden skulde nu oprettes ved at sende tyve og fjeltringer didop. I 1751 bestemtes det endog, at der hvert aar skulde sendes en del af de i Danmark til livsstraf dømte forbrydere didop for at „peuplere“ landet, en bestemmelse, som forresten ikke blev fuldt gennemført, da man frygtede for de „flette følger for indbyggerne,“ hvis man gjorde for meget af det gode. Snart er det en matros, som har stjaalet ombord paa hans majestæts frigsfib, som skal sendes didop, snart er det fire sølvtyve fra Kongsberg, som i Finmarken

skal gjøre pønitense. Snart er det et par glade kjøbenhavnere, hvoraf den ene har været kongens fuldmægtig og i denne egenskab har gjort sig skyldig i falsk, den anden kongens tjener og derunder seet leilighed til at stjæle paa slottet; den første dømmes til at have „forbrudt haand, ære og boelslod“ (odelsjord), men begge benaades med at sendes op til egnene omkring Nordkap, landskaber, som for datidens kjøbenhavnere sandsynligvis stod ligesaa affrækkende som Sibirien i vor tid for en mand fra St. Petersburg. Disse to sidstnævnte syndere gjorde forresten stort opstyr i sit nye hjem, idet de klagede over baade kongens embedsmænd og betjente, saa at disse bad sig fritagne for slige mennesker, der ikke var vant til sjøen eller til arbejde og „altsaa faldt handelen og det almindelige til byrde og forstyrrer orden og god rolighed der i landet.“ Omfjeder bliver da flagemaalene over det uvæsen, som deportationen førte med sig, saa høirøstede, at styrelsen ser sig nødt til at raade bod paa ondet og erklære, at Finmarken skal være fri for de forviste, som „havde været indbyggerne en trykkende byrde, saa at det vil blive landet en lettelse at fritages for slige folk.“ Nu skulde man tro, at de styrende var blevne floge af skade; men der maatte flere feilgreb til; thi det samme kongebud af 10de september 1784, som fritager Finmarken for den uheldige tilvekst i dens befolkning, bestemmer, at det slags folk skal nu sendes til — „fiskeværerne i Nordlandene“. Dette distrikts fiskevær var i tidsrummet fra 1685—1784 vistnok ogsaa bleven betænkt med individer, som havde gjort sig for-

tjente til mestermandens behandling eller Trondhjems fæstning, men ikke i den grad som Finmarken. Ifølge hin bestemmelse skulde det nu faa en rigere tilgang paa forbrydere baade fra Bergens og Trondhjems stifter. Det er en selvfølge, at et saadant udfald maatte have en sørgelig indflydelse paa den nordlandske befolkningens moralitet. Kvindepersoner, som var dømte til „at tjene i Finmarken for kost og klæder i 3 aar,“ førte der et høist forargeligt liv. Men alligevel antog man paa høiere steder, at kvinderne deroppe burde lykfsaliggjøres med en aarlig sending af et par delikventinder fra Bergens og Trondhjems tugthuse, forat disse kunde lære fruentimrene i Finmarken at spinde og væve. — Først i 1810 blev der gjort en forandring i disse lidet tiltalende forhold ved bestemmelsen om, at forbrydere skulde udsone sin brøde i strafanstalterne og ikke paa de nordlandske fiskevær.

Flere af de embedsmænd, som blev sendte hidop, var nu heller ikke af Vorherres bedste børn. Folk med en alt andet end pletfri fortid og med slette eksamenskarakterer skulde i disse nordlige egne gjøre bod og bedring for en mindre vel anvendt ungdomstid. Skudsmaalet „vix non, men dog ei ubekvem til et lidet fald udi Nordlandene,“ som en kandidat fik, er betegnende for datidens anskuelse om Nordlands befolkning.

Et par presteattester for personer, som var dømte til de nordlandske fiskevær, meddeles her overensstemmende med originalerne.

„Nærværende kvindemenneske A. H.dtr., som var besvangret af hendes kjødelige broder P. H. og derfor dømt for 2de retter at have sit liv forbrudt, men af høiføngelig naade allernaadigst er nu skjænket livet og henvist til Thorstens fiskevær i Senjens fogderi at forblive, har under sin bevaring paa B. her i sognet adskillige gange som en ret bodfærdig synderinde været betjent med den hellige nadvers sakramente, som seneste gang skede i Tromsø kirke sidstleden 18de søndag efter Trin. d. a. Jeg glæder mig over hendes hjertelige bedrøvelse over den begangne synd og recommanderer vedkommende til velærværdige og retsfindige sjælesørgers bedste forsorg, medlidenhed og godhed for hende selv og hendes medhavende, vanføre barn.“

Tromsø 21de oktober 1786.

R. Schjelderup".¹

„Ovennævnte delikventinde har her i Thorsten, hvor hun var dømt at forblive, opholdt sig en tid af 8te dage. Paa hendes forhold er meget at udsætte, hvilket hendes svangerskab i ukjydsfhed bevidner, hvorfor hun ei heller bliver huset her af nogen mand.

Thorsten 11te decbr. 1786.

H. J. Jrgens,
Pastor loci."²

„Efter den sigtberettigedes forlangende bliver her ved attesteret, at delikventen A. J., som formedelst tyveri er hendømt til fiskeleierne i Nordlandene, kommuni-

¹ Prest til Tromsø fra 1781—1805.

² Prest til Torsten fra 1785—1791.

cerede efter foregaaende eksamen i sin fristendoms lære, hvori han ei befandtes saa ilde oplyst, sidste gang ved Alstahaugs kirke dominica 25de p. Trinitat. 1799. Han er ellers hverken fød eller konfirmeret inden dette prestegjeld, men som den i domsakten indrykkede presteattest viser at være sleet i Kolvereids prestegjeld i Nunimedalen.

Alstahaugs prestegaard 14de juli 1800.

C. Garman,¹
provst og sogneprest
for Alstahaug."

¹ Prest til Alstahaug fra 1785—1800.

